

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 13856/2022
20.04.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хаџића, Мирјане Андријашевић, Гордане Комненић и Добриле Страјина чланова већа, у парници тужиоца АА из села ... код ..., чији је пуномоћник Владимир Мишковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4479/21 од 20.10.2021. године, у седници већа одржаној дана 20.04.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4479/21 од 20.10.2021. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 4479/21 од 20.10.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 15181/17 од 12.10.2021. године у ставовима првом и трећем изреке и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 15181/17 од 12.10.2020. године ставом првим изреке, обавезана је тужена Република Србија - Министарство одбране да тужиоцу АА на име душевних болова због умањења опште животне активности исплати износ од 220.000,00 динара, са законском затезном каматом од 12.10.2020. године до исплате. Ставом другим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца преко досуђеног износа из става првог изреке до тражених 400.000,00 динара са законском затезном каматом од 12.10.2020. године до исплате. Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 68.800,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4479/21 од 20.10.2021. године одбијена је, као неоснована, жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом и трећем изреке; одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правоснажне другостепене пресуде тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучује као о изузетно дозвољеној, на основу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20).

Према члану 404. ЗПП ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побити ревизијом, ако Врховни касациони суд оцени да је потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначити судску праксу или дати ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности посебне ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

По оцени Врховног касационог суда, у овом случају постоји потреба да се одлучује о посебној ревизији тужене ради тумачења права и уједначавања судске праксе у примени одредби о застарелости потраживања накнади нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности проузрокованих посттрауматским стресним поремећајем.

Из тог разлога одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, тужилац је, као припадник тадашње Војске Југославије мобилисан за време НАТО бомбардовања СРЈ и учествовао је у дејствима на територији Косова и Метохије у периоду од 15.05.1999. године до 13.06.1999. године. Када се бомбардовање завршило почео је да осећа немире у вези тих догађаја, био је узрујан и није могао да спава па се након одређеног времена, дана 22.12.2014. године јавио лекару у Дому здравља у ..., који му је дао упут за преглед код лекара неуропсихијатра. Након обављеног прегледа у Општој болници у ... дана 26.12.2014. године неуропсихијатар је утврдио да тужилац болује од РТСП (F 43.1) и DNV (F 48.) и преписао му терапију лековима. Након контроле 27.03.2015. године констатована је иста дијагноза и настављена терапија лековима.

Настало обољење је последица ангажованости на ратишту на територији Косова и Метохије, па је према налазу и мишљењу вештака неуропсихијатра ПТСП у узрочно-последичној вези са тужиочевим учешћем у борбеним дејствима на овој територији. Смањење способности за дневне активности и радости живота довело је до ПТСП који је из акутног стања прешао у коначни облик 27.03.2015. године, с тим да је лечење у току и није завршено, а код тужиоца је дошло до умањења животне активности 10%. Тужбу у овом поступку тужилац је поднео 13.10.2017. године.

На основу тако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да тужиочево потраживање није застарело и да је тужена објективно одговорна за накнаду нематеријалне штете која је тужиоцу проузрокована његовим ангажовањем током борбених дејстава за време НАТО бомбардовања 1999. године услед умањења животне активности тужиоца за 10%. По становишту суда, обољење које је узрочник умањења опште-животне активности - ПТСП добило је коначни облик 27.03.2015. године и његово лечење није завршено, тако да до подношења тужбе нису протекли рокови из члана 376. Закона о облигационим односима, па је применом члана 200. истог Закона тужиоцу досуђена накнада штете.

Према оцени Врховног касационог суда основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права која је за последицу имала непотпуно утврђење чињеница битних за правилну оцену основаности приговора застарелости.

Одредбом члана 376. ЗОО прописана су два рока застарелости потраживања накнаде штете – рок од три године од када је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1.) и рок од пет година од када је штета настала (став 2.). При томе, рок од три године прописан ставом 1. наведеног члана тече и истиче у оквиру рока од пет година, јер је ставом 2. овог члана предвиђено да потраживање накнаде штете у сваком случају застарева протком тог рока.

Када је реч о нематеријалној штети, рок застарелости од пет година не почиње да тече од дана конкретног догађаја већ од дана настанка штете, од оног дана када су поједини видови те штете добили облик коначног стања. Рок застарелости потраживања накнаде штете за душевне болове због умањења животне активности почиње да тече од дана када је болест из акутне фазе прешла у хроничну, јер је у конкретном случају реч о психичком обољењу које може да захтева дугогодишње лечење, понекад и доживотно. Утврђење ових чињеница захтева стручно знање којим суд не располаже, због чега се исте утврђују вештачењем, али то не значи да суд мора прихватити дати налаз и мишење вештака, већ је дужан да све нејасноће отклони и разјасни на рочишту, у складу са дужношћу прописаном одредбама члана 270. и 313. Закона о парничном поступку.

У конкретном случају, налазом и мишљењем вештака неуропсихијатра утврђено је да је посттрауматски стресни поремећај код тужиоца свој коначни облик добио 27.03.2015. године, више од 15 година од престанка штетног догађаја који га је изазвао, односно са даном постављања дијагнозе. Одређена општа сазнања о посттрауматском стресном поремећају из бројних спорова за накнаду штете упућују на то да се овај вид поремећаја по правилу јавља у року од шест месеци, а најдаље годину дана од трауматског догађаја, као акутна фаза у којој се испољавају симптоми (несаница, нервоза, промена расположења и слично), која временом прераста у хронични поремећај. Постављање дијагнозе, за који моменат вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете – почетак рока застарелости, није прихватљиво. И тужилац у свом исказу тврди да је одмах по завршетку рата осетио тегобе које се јављају у акутној фази, али да се није јављао лекару, већ је то учинио много касније, у току 2014. године, што значи да су те тегобе постојале све време до јављања лекару и да је поремаћај временом постао хроничан.

Постављање дијагнозе као моменат за који вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете, а следом тога почетак рока застарелости, није прихватљиво. Тужилац је тада сазнао за медицински назив психичког поремећаја који је код њега присутан већ дуго низ година, у почетку као акутни, а затим и хронични поремећај. Тужилац је већ по завршетку НАТО бомбардовања испољио симптоме тог поремаћаја који тада није дијагностикован и лечен, пропустом да затражи помоћ лекара.

Због свега наведеног, правилност примене материјалног права није могла бити оцењена, јер чињенично стање није потпуно утврђено, па су пресуде нижестепених судова морале бити укинуте у побједном делу.

У поновном поступку првостепени суд ће детаљним саслушањем судског вештака, имајући у виду симптоме – тегобе које тужилац наводи у свом исказу да их је осетио одмах по завршетку НАТО бомбардовања, поуздано утврдити када је настао акутни посттрауматски стресни поремећај и када је исти постао хроничан, с обзиром да тужилац тврди да је све до јављања лекару 2014. године осећао тегобе у виду узрујаности и немогућности нормалног сна. Ове чињенице су одлучне за оцену основаности истакнутог приговора застарелости, за који у овом случају није битан моменат јављања тужиоца лекару и постављање дијагнозе, нити чињеница да лечење није завршено, већ када су се тегобе у оквиру дијагностификованог психичког поремећаја усталиле, односно постале хроничне.

Одлука о трошковима поступка је укинута јер зависи од коначног исхода спора.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Весна Субић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић